

ANĐELKO MIJATOVIĆ: OBRANA SIGETA O 420. OBLJETNICI

(1566—1986)

Split, 1987, str. 187, slika 114.

Mijatovićeva je knjiga napisana u povodu 420. obljetnice obrane Sigeta i junačke pogibije Nikole Zrinskoga. Objelodanjena je sa stanovitim zakašnjenjem, ali stigla je do čitatelja i svojim sadržajem potakla sjećanje i spomen na tragične i slavne dane naše narodne povijesti. Treba upozoriti na naslov knjige. Pisac se odlučio za ovaj »*Obrana Sigeta*«, a navikli smo prečesto slušati i čitati o *opsadi, zauzeću* ili *pogibiji*, u jesenskim danima 1566. kod Sigeta. Poznata je povijesna istina o onome što se zbilo, ali pisac ima na umu moralno značenje junačke pogibije branitelja na čelu s Nikolom Sigetskim. Svoje mišljenje i shvaćanje diskretno je Mijatović ponovio kad je citirao riječi Nikole Zrinskoga: »Neće nitkor na moju prstom kazati.«

Knjiga »*Obrana Sigeta*« ima tri dijela: *Siget i Nikola Zrinski, Odsjek sigetske bitke* i *Prilozi*. Na kraju knjige su *Izvori i literatura, Manje poznate riječi, Popis ilustracija* te *Kazalo osobnih imena i zemljopisnih naziva*.

Prosudba o Mijatovićevoj knjizi može biti različita. No prije svega, ne može nitko osporiti da je rad oko prikaza značajnoga povijesnog događaja, oko spomena na tragičnog junaka o kojemu su ispjevane pjesme, skladani napjevi i opere, tražio golemi napor pisca i sastavljača ove knjige.

U prvom dijelu Mijatović je građu rasporedio sustavno od prikaza društveno-gospodarskih prilika u Hrvatskoj i Ugarskoj u XV stoljeću, podataka o Sigetu, o Nikoli Zrinskom, pripremama za obranu, borbama, do pada Sigeta ne zaboravljajući zabilježiti ni imena sigetskih branitelja. U tom dijelu knjige Mijatović se nije upuštao u raspravu o pojedinim podacima ili osobama nego je suvislo ispričao i prepričao pouzdanu povijest svega što se događalo oko Sigeta i u njemu u danima opsade, obrane i zauzeća. U tekstu je u svemu 27 bilježaka, ali je priloženo 60 slika i crteža.

U drugom dijelu knjige: Odsjek sigetskog junaštva (str. 62—94) Mijatović je skupio i zabilježio kako je i koliko odjeknula sigetska bitka među Nijemcima (str. 63), koja su turska svjedočanstva (str. 64); opširnije pak bilježi o Hrvatima i sigetskoj epopeji (str. 69—82): kako je sačuvana i zabilježena u našoj starijoj književnosti, zatim u XIX stoljeću, te o događaju 1566. u našoj usmenoj književnosti, zatim u slikarstvu i glazbi. Na str. 82—92. pisac je zabilježio građu o liku Nikole Zrinskoga u Mađarskoj (u povijesti i umjetnosti, o proslavi 400. obljetnice sigetske obrane). Mijatović nije zanemario spomen sigetskog junaka među Slovacima (u povijesti i književnosti, o proslavi 300. obljetnice sigetske bitke te o slovačkoj delegaciji na proslavi u Zagrebu 1866).

Ni u tom dijelu knjige nije Mijatović raspravljao o pristupu pojedinih naroda i pisaca događajima kod Sigeta 1566. godine, nego je prihvatio i istaknuo domovinsku ljubav i štovanje velikana povijesti. Sigetski branitelj sa svojim ljudstvom izrastao je u uzor-junaka među ljudima, posebice među srednjoeuropskim narodima. Rasprave i knjige na hrvatskom, mađarskom, latinskom, talijanskom, njemačkom, francuskom, turskom, slovačkom i španjolskom jeziku napisane su u trenucima kad su pojedini narodi trebali uzore koji bi poticali na žrtvu. Nije bilo nikakvih međa niti sporova oko Nikolina imena, niti je bila sporna građa: Nikola Sigetski je bio — kako je spomenuto

— zajednički uzor, lik koji je mogao potaknuti i krijeviti u težnji k slobodi i boljem, punijem životu; hrvatski junak postao je evropski, sveopćeljudski, čvrsta veza među željnicima mira.

Sesnaest priloga čine treći dio Mijatovićeve knjige. Priloge je pisac rasporedio u tri skupine: svjedočanstva, književna ostvarenja i narodne pjesme. Oporuka Nikole Sigetskoga je priopćena na latinskom jeziku i u prijevodu na hrvatski jezik (str. 99—102). Priopćeni su tekstovi Brne Karnarutića, Pavla Rittera Vitezovića, Andrije Kačića Miošića, Theodora Kornera, Josipa Jelačića, Antuna Svarca, Petra Preradovića i Franje Markovića. Za čitatelje će jamačno biti zanimljiv prilog tekst opere *Nikola Šubić Zrinski* koji je napisao Hugo Badalić. Među priložima su i tri narodne pjesme.

Na kraju želim upozoriti na želju Anđelka Mijatovića da na svoj način i svojom knjigom pridonese obol uspomeni na Nikolu Zrinskoga u povodu 420. obljetnice junačke obrane sigetske. Zato je knjiga svojevrstan zbornik o Sigetkom Junaku, koji je doduše naš rođenjem, osjećajima i postupcima, ali je veličinom i žrtvom prerastao u lik koji spaja sve ljude željne slobode i mira, sve povjesničare, znanstvenike koji brane i čuvaju istinu. Je li Mijatovićeva knjiga u tom značenju najkompletniji zbornik o obrani Sigeta, kako je netko napisao u povodu izlaska knjige iz tiska? Nije valjda ni potrebno na to odgovoriti, jer su recenzenti (Josip Kekez, Mirko Valentić) obavili svoj posao odgovorno i pomogli da knjiga bude potpuna i cjelovita; znanstveno i vrijedno djelo. Lektorski posao obavio je vrsni stručnjak Danijel Alerić, a likovno je knjigu uredio Željko Hell.

Ova knjiga Anđelka Mijatovića je vrijedan prilog našoj povijesnoj literaturi; to je knjiga o Nikoli Sigetskom i njegovim vitezovima koje je Petar Zrinski nazvao »obrambom horvackom«.

Ante Sekulić

IVE MAŽURAN, POPIS NASELJA I STANOVNIŠTVA U SLAVONIJI 1698. GODINE

JAZU, Radovi Zavoda za znanstveni rad u Osijeku, 2. Osijek, 1988, str. 555,
Indec str. 557—574.

Prikaz iznimno značajne knjige Ive Mažurana započeo ću njegovom rečenicom: »Valja reći da je davno započeti posao Tadije Smičiklase s ovim popisima komorske Slavonije iz 1698. godine konačno završen.« (str. 15) Građa, naime, u ovoj Mažuranovoj knjizi koji su pisali brojni pisari na nekoliko tisuća stranica »postala je gotovo opsesija« koja je postojanoga, upornoga i dosljednog pisca i zaljubljenika I. Mažurana odvela u Državni arhiv Mađarske u Budimpešti i Finanz und Hofkammerarchiv u Beču, gdje je našao sve popise Slavonije iz 1698. godine.

Mažuran se za svoj posao marljivo spremio i temeljito je najprije proučio knjige i rasprave koje su napisali Eusebije Fermendžin (*Chronicon ob-servantis provinciae Bosnae Argentinae ... Starine JAZU 22, Zagreb, 1890;*

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST
INSTITUTE OF CROATIAN HISTORY
ИНСТИТУТ ХОРВАТСКОЙ ИСТОРИИ

RADOVI

VOL. 21

ZAGREB

1988.

RADOVI	VOL. 21	str. 1—296	Zagreb 1988.
--------	---------	------------	--------------

FILOZOFSKI FAKULTET ZAGREB - HUMANISTIČKE I DRUŠTVENE ZNANOSTI

Izdavač: ZAVOD ZA HRVATSKU POVIJEST

UREDNIČKI ODBOR

Branka BOBAN, Zagreb, Mirjana GROSS, Zagreb, Josip LUČIĆ, Zagreb, Marijan MATICKA, Zagreb, Ivan OČAK, Zagreb, Tomislav RAUKAR, Zagreb, Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Josip LUČIĆ, Zagreb

Adresa uredništva: Filozofski fakultet Zagreb — Humanističke i društvene znanosti, Zagreb, Krčka 1

Časopis izlazi jednom godišnje

Cijena ovog broja iznosi 4.000 din

Izdavanje časopisa sufinancira Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SR Hrvatske - VII.

Rješenjem Republičkog komiteta za prosvjetu, kulturu, fizičku i tehničku kulturu SR Hrvatske br. 6859/1 od 5. X. 1982. časopis »Radovi« oslobođen je plaćanja poreza na promet proizvoda.

Časopis je registriran u Republičkom komitetu za informacije SR Hrvatske pod br. UP-547/2 — 84 — 1984.

R A D O V I 2 1

Za izdavača
dr. Nikša Stančić

Tehnički urednik
Franjo Čuješ

SURADNICI U OVOM BROJU

AGIČIĆ DAMIR, prof. Davor

ANTOLJAK dr. STJEPAN, Zajeva 15, Zagreb

BERTOŠA SLAVEN, student, Filozofski fakultet, Zagreb

BUDAK mr. NEVEN, Filozofski fakultet, Zagreb

ČORALIĆ LOVORKA, student Filozofski fakultet, Zagreb

JELIĆ-BUTIĆ dr. FIKRETA, Institut za radnički pokret, Zagreb

JURIŠIĆ mr. IVAN, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

KARAMAN dr. IGOR, Ružmarinka 5, Zagreb

LUČIĆ dr. JOSIP, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

MATICKA dr. MARIJAN, docent Filozofski fakultet, Zagreb

MIJATOVIĆ ANĐELKO, profesor, Susedgrad, Zagreb

MIROŠEVIĆ mr. FRANKO, Zavod za prosvjetno-pedagošku službu Zagreb

OČAK dr. IVAN, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

PAVLIČEVIĆ dr. DRAGUTIN, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

SEKULIĆ ANTE, prof. Zagreb

VRANJEŠ-ŠOLJAN dr. BOŽENA, Zavod za hrvatsku povijest FF, Zagreb

WOJTISKA HENRYH, Varšava, Poljska

ŽIVKOVIĆ dr. PAVAO, Filozofski fakultet, Zadar
